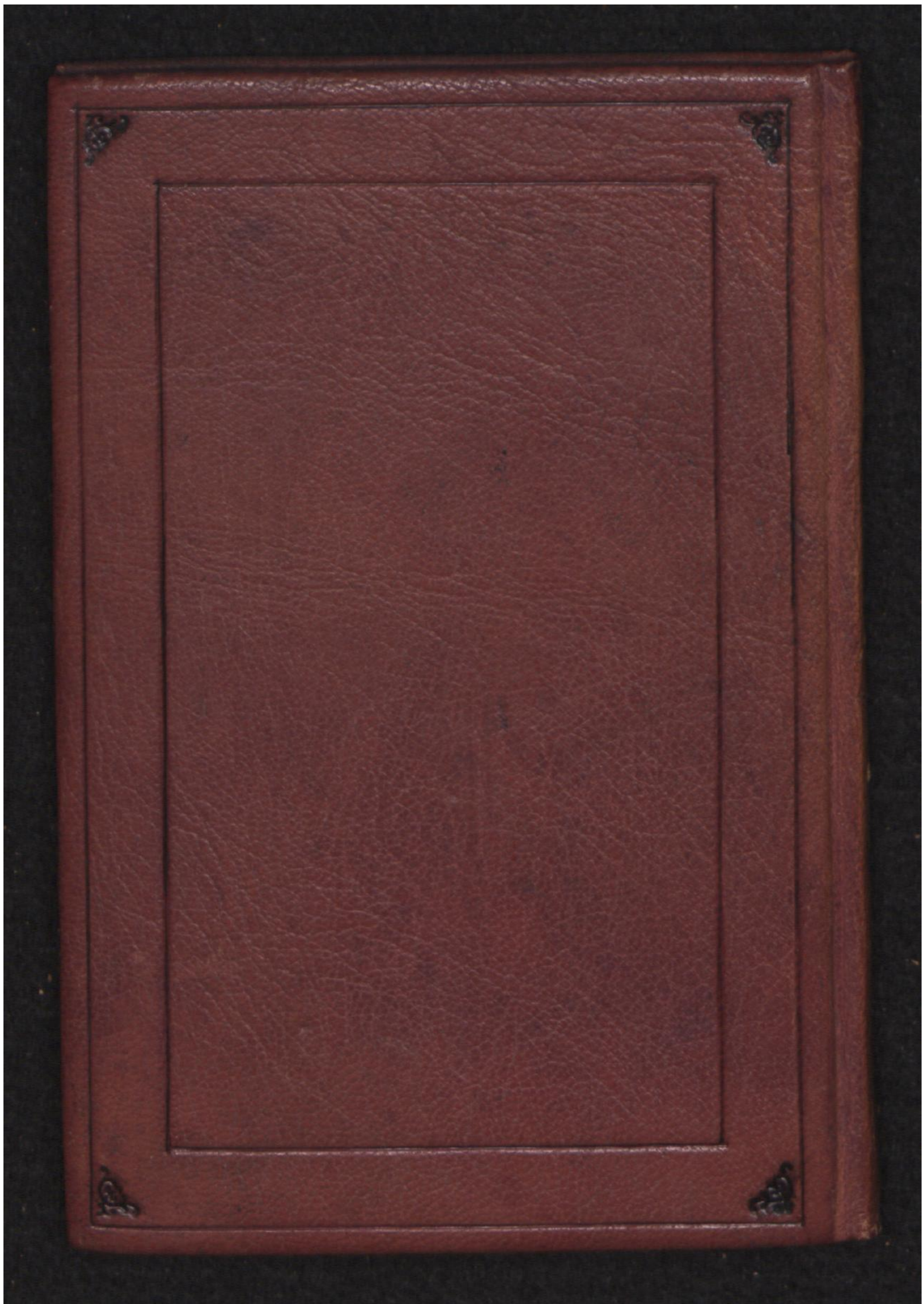
EN UNDERUISNING AFF DEN HELLIGE SCRIFFT, OM DENNE TROENS FRUCT SOM KALDIS MILDHED ELLER SACTMODIGHED.

PEDER PALLADIUS.

MDLIII.

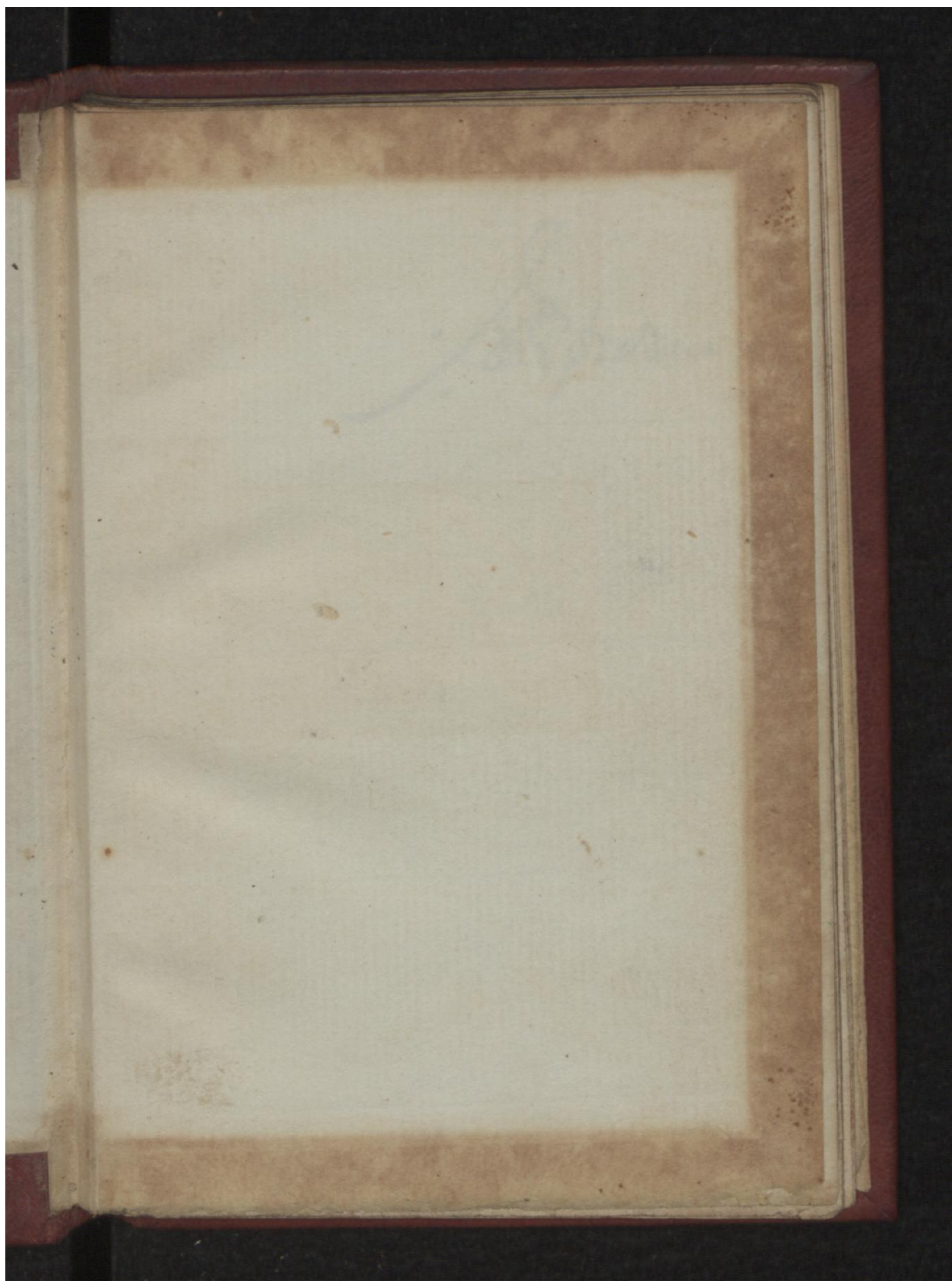

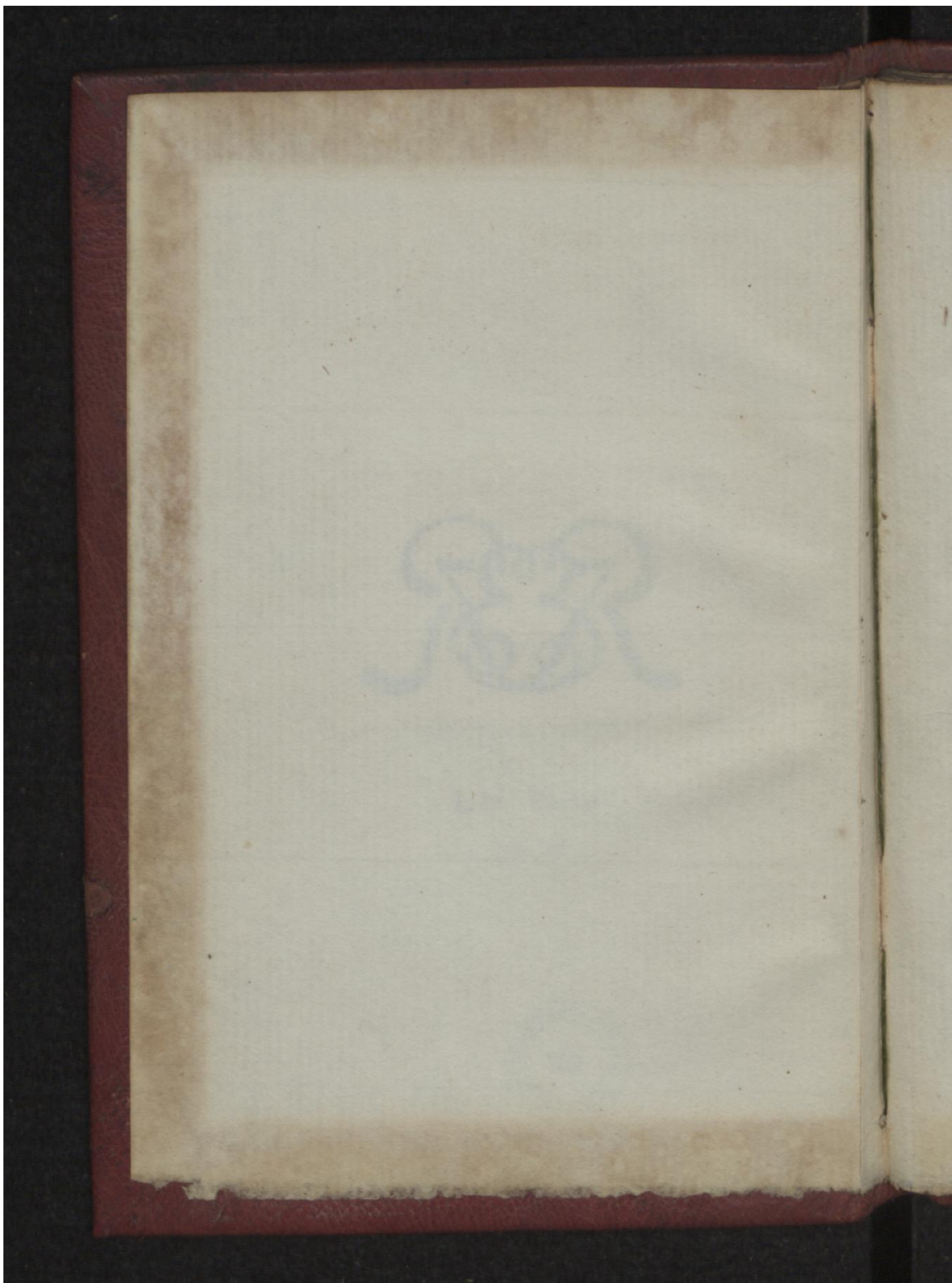

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

En vnderuisning
aff den hellige Scrifft/ Om denne Troens fruct som kaldis Mildhed eller Sactmodighed.

Peder Palladius.

Matth. V.

Salige ere de Sactmodige/ Thi de skulle beside Jorden.

M. D. Liii.

12

1 Arbeyd holder menniskenn fra
onde tanker oc gierninger
2 Forfremmer den till næringh
oc beringher der kropp or sind
3 Fordriffuer Sørgdom, oc
4 ~~Holdersth~~ Siugers mattene
till bords ffuer med [illegible]
5 Mad oc Øll smager den vel
6 ffuer ~~[illegible]~~ legomme till
[illegible]

Nigil melig pace & Concordia

Ieg ingen ting gist i werden
word,
Beder en fred oc Enighed

Naar werld skall gaa for Ret oc
i Spill: Da waar ieg gerne
en træll:

Erlig oc Velbyrdig Mand

Eskil Oxe Kongelig Maiestats Rentmestere ynsker ieg Peder Palladius.

NAade och Fred aff Gud Fader ved Jesum Christum. Kære Her Rentmestere effter en euig tacksigelse for alle velgerninger/skencker ieg eder en liden vnderuisning/om fred oc enighed at holde met sin Neste/som ieg lod vdgaa paa Prenten/til at brugis mod det/som Satan/alle Christnis modstander/haffuer allerede begynt met kiff och trette/met klammer oc bulder/vdi nogle Købsteder/besynderlige her i Sialand/Huor aff der pleyer at komme meget ont och wlyst i land oc Rige/det Gud naadelige affuende/oc styre den arffinde och wuen som saar sin klinte iblant Guds ord/at forderffue fattige Christne met/bedendis at i ville icke

forsmaa

forsmaa dette lille/forhaabendis at det kand
to noget hielpe til gaffns oc til Guds ære /
naar at Sognepresterne ere flitige til at hol-
de deris Almue disse Sager faare/oc affuerte
bulder oc trette. Eder Gud Almectigste befa-
lendis. Screffuit i Københaffn den Søn-
dag nest faar S. Mortens dag
Guds Aar M. D. Liii.

Huad Mildhed eller.
Sactmodighed er.

Ildhed / Sactmodighed / Barmhiertighed Miskūd hed/Taalmodighed/medlidelse/ benaadelse/offuerbærelse oc tilgiffuelse. Disse kōme noget nær offuer ens met huer andre / oc mercke at forlade oc tilgiffue stedze oc altid sin fattige Neste alt det / som hand haffuer brudet hānem imod/Lærer aff mig/ siger Christus Matt. xi. Thi ieg er mild oc ydmyg aff Hiertit. Mild til at forlade al fortørnelse/ och ydmyge til at tiene alle andre/David siger/Psal. Li. Gud Forbarme dig offuer mig/ Det er/ forlad mig alle mine Synder/Oc den arme Taaldere sagde / Luc: xviii. Gud ver mig naadig och barmhiertig/det er alt sammen sagt om syndernis forladelse. Matth. v. Salige ere de Milde/det er/de Sactmodige/ sō gerne forlade oc tilgiffue al fortørnelse.

Nu vil Gud almectigste/ at lige som hand er Mild oc Barmhiertig/ til ath forlade/ saa skulle wi fattige Christne ocsaa vere imod vorHeffn Christē altid redebaane oc veluillige til at forlade huer andre indbyrdis. Verer/ siger Christus/ Barmhiertige/ lige som eders himmelske Fader er Barmhiertig. Luce vi.

☞ Der findis ocsaa mange drabelige Sager i den Hellige Scrifft der til/ at ith Menniske/ som vil vere en Christen/ bør at vere mild/ oc snar til at forlade oc tilgiffue/ oc icke at vere heffngirrig imod sin Neste.

✿ Den Første sag/ er en aluorlig Befalning/ at Gud befaler huer Christen at forlade oc tilgiffue al skyld oc brøde/ som hans Neste kand findis at vere brødig vdi imod hannem.

Tht/ saa staar der screffuit hoss Matthæū i det xviii. Der som din Broder

(det er

(det er din Neste) synder mod dig/ da forlad hannem/oc der Peder spør hannem at huor tit det maa ske / da siger hand/ Halffierdesinds tiue gonge/ siu gonge/ det er/ Saa tit oc saa offte/ som det skeer/ at vor Neste fortørner oss.

Det samme siger hand ocsaa en anden sted om samme Befalning/ Matt: v. Ver til freds oc mellidig met din modstandere/ som du est paa veyen met etc.
Oc hoss Lucam i det xvii. Der som din Broder synder mod dig vnderuise hannem/ oc der som det fortryder oc angrer hannem/at hand haffuer fortørnet dig/ da forlad hannem det etc.

✿ Den anden sag er it Løffte/ Huormet Gud loffuer oc tilsiger dem /som ville forlade / at de skulle blif-ue ved och beholde forladelse.
Tht saa siger Christus/ hoss Lucam
i det

i det vi. Cap: Forlader oc eder skal forladis Oc hoss Mattheum i det vi. Capi: Der som i forlade Mennisker deris Synder/da skal oc eders Himmelske Fader forlade eder eders Synder. Det skal icke saa forstaas/ at wi kunde forhuerffue Synders forladelse/ met vor forladelse/ Thi den faa wi aff Guds blote Barmhiertighed oc naade/Mē at hand vil icke bryde op igen met oss/ men vil lade oss beholde Naade oc Syndernis forladelse/om wi ville forlade vor Neste. Ville wi haffue Naade och forladelse aff Guds barmhiertighed / da bør oss io at beuise vor Neste Naade oc forladelse / aff vor Barmhiertighed.

☙ Den tredie sag er en Trusil / huor met Gud truer alle dem / som ere wmilde oc wbarmhiertige mod deris Neste.

☙ Thi saa siger Christus. Matt: vi. Der som i icke forlade Menniskerne / Da skal icke heller eders Fader forlade eder / eders Synder. Matt: xviii.

Saa

Saa skal ocsaa min Himmelske Fader gøre mod eder (det er / kaste eder i Feniyel) om i icke forlade/huer sin broder / aff eders Hierter. Det er / Hand vil sige eder al venskab oc forladelse op igen/ oc gaa til streng ræt met eder/vden al Barmhiertighed /om i ville icke vere barmhiertige / Der faar/ Huo der er wbarmhiertig mod sin Neste / Hand skal ingen Barmhiertighed haffue aff Gud.

✤ Den Fierde sag er vor Skel och Fornufft / som giffuer oss klarlige nock faare/ ath oss bør at vere lige saa sindede imod vor Neste/ som wi ville ath hand skal vere sindet imod oss.

Thi saa siger Christus Matt. vii. Alt det som i ville / ath Menniskerne skulle gøre imod eder/Det gøre i imod dem. Thi det er Louen oc Prophetherne/ det er/ Det er Naturlig Low/oc der paa henger al vor omgengelse met vor Neste.Ville wi at hand skal see igennem Fingre/ forlade/tilgiffue oc forglem-

forglemme vor brøst/ oc bære offuer met oss oc haffue medlidelse met oss/da bør oss to at gøre hannem det samme skel igen. Thi ellers gøre wi hannem wskel/oc icke det som wi ville hende oc haffue aff hannem.

❧ Den femte sag / er den almindelig fred oc rolighed/den bør oss icke at forstyre men mere hielpe til ath den kand ved mact holdis.

Thi saa siger Christus Mar: ix. Holder fred iblant eder/ Oc S. Pouil siger Rom: xii. Kand det ske / da holder fred met alle Mennisker / saa meget som eder er mueligt / Verer icke heffngirrige min aller kæriste/men lader vredē fare. etc. Rom: xiiii Lader oss efftersølge det som hører til fred oc til opbyggelse imellom oss indbyrdis. Thi siger hand i Cor. xiiii. Gud er icke wenigheds Gud det er / hand vil icke vere deris Gud/ som ere tuedrectige/oc tretactige men deris som elske Fred oc enighed.

Den

❧ Den stette sag er en Christen Bøn/ som aldelis forhindris oc bliffuer wduelig naar Had oc Heffngirrighed voxer vdi oss.

Thi det beviser Christus Matt vi. i det/at hād sette strax bag op til Fader vor/dette stycke/om vor Forladelse mod vor Neste.

Och S. Pouel siger/i. Timot: ii. Jeg vil at Mendene skulle bede alle vegne/ oc opløffte rene Hender/ foruden Vrede oc wsamdrectighed.

S. Peder giffuer ocsaa klarlige nock til kende/i. Petri iii. At en Christen Bøn forhindris vdaff tuedrectighed oc ond forligelse. Der som vor Bøn er forhindret oss faare/ saa er alt andet gaat borte faar oss/ Der faare kand der oc inted vere grummere oc gruseligere/ end at Dieffuelen/ kand tage oss vor Bøn fra/ved Vrede och Heffngirrighed/ ath wi kunde icke sige met en

god

god samuittighed/ forlad oss vor skyld / som wi forlade etc.

❧ Den siuende sag er Guds ære/ i det hand er den/som bør at heffne.

Thi saa staar der screffuit Deut: xxxi. Rom: xii. Giffuer mig heffnen / ieg vil vederlegge / siger Herren. Der saar bør oss at lade hannem beholde sin ære/ thi at hand maa det ingenlunde lide/at wi tage den fra hannem.

❧ Den Ottende sag er / Syndsens storhed/oc suarhed / huor aff vor skyld findis at vere mod Gud stor oc suar/ frem for vor Nestis brøst er mod oss.

❧ Matt: xviii. Thi saa staar der/ at den onde Suend vaar sin Herre thi tusinde pund skyldig / Det vaar tresinds tiue maal hundrede tusinde kroner / Thi huer pund vaar ved Tresinds tiue kroner/ Oc hans Stoldbroder vaar hannem eckon hundrede

Sølpendin-

Hølpendinge skyldig/det er/Hundrede dag-
løns pendinge/stycket tre skillinge / kand
løbe ved vi. Daler / Huad vaar det mod
den anden sum, Der saare/er den wrat och
skade/som wi kunde faa aff vor Neste / in-
ted eller lidet regnendis imod den skyld och
brøde/som wi daglige falde faar Gud met/
Thi Gud er euig och almectig. etc.

❧ Den niende sag/er/at betencke Gudz
Naade och Mildhed /Huor met hand lader
sig euige och alltid beuegis til at forlade oss
vore Synder.

Thi saa siger hand hoss Prophe-
ten Ezechielem i det xviii. Naar it Men-
niske vil omuende sig / vil ieg aldri komme
hans wratferdighed ihu.

Oc Taulerus siger/der som wi rec-
ke hannem en Finger / da recker hand oss /
sin hele haand/ Oc at wi ere aldri saa rede-
bone til ath bede/at hand er ey mere redebon
til at giffue.

Det gaff

Det gaff vor Herre Christus oss til kiende/ met den forlorede Søn och hans milde Fader/ som løb imod hannem oc tog hannem til Naade.

❀ Den tiende er at betencke/ at vor Neste(Matt: xviii.) er vor medtienere/ oc hører den samme Herre til/ som wi høre til/ Oc beggis vor Herre vil fortryde det/ om wi fare hart aff sted oc ere strenge met huer andre/ effterdi at hand farer selff saa mildelige aff sted met oss och vor brøde/som hand bleff vred paa den onde Suend i Euangelio oc loed hannem kaste i Fenxel/ som hand skulde aldri komme vdaff igen. For hand greb sin medtienere i halss oc haar/oc vaar saa haard oc grum mod hannem,

❀ Den Ellessste sag er/ den Hellig Aands oc alle Englis oc alle frõme Christnis bedrøffuelsse/ som hand oc de bedrøffuis met/ naar wi ere heffngirrige oc strenge mod

ge mod vor Neste/ Thi det gør dem alle ont/oc de klage det strax faar den euige Kø-ge som vil holde regenskab met oss/som den samme lignelse hoss Matthæū i det xviii. vduiser.

✿ Den tolffte sag er Pinen for Heffne girrighed/ at saadanne skulle antuordis de Euige Bødeler i hender paa Domme dag som Kongen loed antuorde den onde Suend hen.

Disse tolff Sager bør en Christen vel at betencke oc offuerueye / naar hand er fortørnit aff sin Neste lidet eller meget/ huilcket hand begynder at vil drage hannem effter/ och icke afflade før end hand bliffuer heffnd offuer hannem / oc som

oc som mand siger / faar en høuisk bod aff hannē. Oc taar sige/ at hand vil aldri giffue hannē til/imeden der er varmt aff hans Hierte / Ja hand taar træde dybere ind och gøre Dieffuelen en større tieniste oc sige/ at skulde hand end brende i Helffuede men Gud er i Himmelen/ da vil hand aldri forlade hannem/det hand haffuer brudet hannem imod.

O haardere Hierter end Sten / O Dieffuelens tienere och trelle. Beder den Stackarl hannem om forladelse/for Guds skyld/oc for Jesu Christi naffn skyld / Da bliffuer hand ni gonge Stoltere/vredere och grūmere der aff /det nyder den Stackarl inted gaat at/hand maatte saa gerne haffue det veyer inde at suale sin Kaal met. Men er det en Herremand / Borger eller Bonde / som er fortørnit / da mue der Herremend / Borgere eller Bønder omkring hannem/. Oc somme veye oc somme true/Suarie och bande/raade och formane / saa lenge ath de

kunde

kunde dog om sier saa bugt paa hannem Huilcket huercken Gud Fader eller Guds Søn kunde naa til forne/ Saa faar Men- nisken roß oc Gud mister sin ære. O skā- me skamme. Det straffis icke at gode Christne legge sig i at forlige tho eller fle- re/ det befalis dem aff Gud/ oc salige ere de Fredsommelige, det er/ de som legge vind paa/ ath skicke fred imellem andre/ Dog er det hans skyld som er fortørnit/ at Menisken kand bliffue bønhørd met han- nem/ oc Gud kand icke bliffue bønhørd met hannem / eller formaa saa megit met hannem.

☙ Ja maatte du sige/ Hand vilde skille mig ved min ære/hand vilde tage mit Liff aff mig. Hand slo min Fader ihiel/ Hand krenckte min søster/Hand belaa mig min hustru faar / hand haffuer giort saa oc saa mod mig/ oc skulde ieg icke see hans Hierte blod ? Det er altsammen ont oc bør ath straffis / dog aff øffuerigheden/

effter Guds befalning/oc icke aff dig/Det
som huer maatte oc skulde heffne sig selff /
da vaate der ingen øffuerighed behoff ath
vere.

✤ Ja siger du/ der faar vil ieg klage
hannem faar øffrigheden/ at ieg kand saa
faa ræt aff haunem oc bliffue heffnd offuer
hannem/ Naar ieg seer/ at hand faar den
oc den Død/ Oc ieg faar en høuisk bod
aff hannem / Suar. O du Heffngirrige
Stympere. Vor Herre Christus forbiuder
dig det Matt: v. oc siger saa. Ver til fredz
oc kom offuer ens met din Neste paa Vey-
en / met det aller første
Oc den hellige Paulus i. Cor. vi. siger
Hui lide i icke heller wret? Hui lide i ic-
ke helder falsk oc suig? end i skulde gaa
faar Dom met eders brødre etc. J gøre
dem wræt/ i gøre dem suig etc. Dom oc
Ræt er vel god i sig selff/ Men at lide wret/
oc giffue til for Guds skyld/ det er bedre.

✤ Ja siger du/giffuer ieg hannem en
wræt til

wrat til/da er hand strax til rede at gøre mig en anden/Huor lenge skulde teg saa li=de? Huo der trader ormen paa Hoffuedet/ da vender hand hannẽ braadden igen. Maa icke teg lige saa gøre? Suar/ Ney maat du icke/ Men bar helder gloende kul til ho=be paa hans hoffuid/ Rom: xii. det er/giff din wuen Mad om hannem hungrer oc dric=ke om hannem tørster/Oc lad dig icke off=ueruinde aff det onde/ men offueruinde du det Onde met det Gode.

❀ Ey siger du det er en haard tale/ Huo kand den høre? Huo kand det gøre? Suar. Du maat icke forargis aff Guds ord/ thi det er Aand oc liff/siger Christus/ hoss Joannem i det vi. Men tag helder paa at bede trolige Gud der om/ da vil hand bønhøre dig/ at du skalt kunde skicke dig Christelige imod din wuen.

❀ O Himmelske Fader du veedst at meg er skeet wrat aff N. oc N. det kla=ger teg faar dig/ Oc efftérdi at du haffuer

 befalet

befalet mig at forlade oc tilgiffue min Ne-
ste hans skyld oc brøde/ oc du haffuer loff-
uit mig/ ath ieg maa da bliffue ved mine
Synders forladelse/ oc end truet mig der
som ieg vil icke forlade min Neste/ ath du
vilt da bryde op igen met mig/ disligiste
giffuer min skel oc fornufft mig det/ at ieg
skal gøre imod min Neste/ som ieg vil hende
oc haffue vdaff hannem/ Oc du forbiuder
mig at komme bulder oc trette aff sted/ oc
at forstyre den menige Lands fred/ met min
heffngirrighed / Jeg kand icke heller bede
min Fader vor der faare/ Ja ieg fortager
dig din ære der met/ Thi dig bør at heff-
ne oc icke mig/ Da beder ieg dig for din
Grundløsse Barmhiertighed/ ath du vilt
giffue mig din Hellig Aands Naade/ Først
at ieg maatte komme ihu oc betencke det/
at min skyld er større mod dig/ oc offuers
maadige større/ end min Nestis er mod mig/
Der til met/ at ieg maatte betencke din sto-
re redebonhed til at beuise Naade oc forlade
Synden

Synden / och at ieg maatte see mig i spegel paa dig / at ieg ocsaa kunde letteligе til giffue aff hiertit / det som min Neste hoffuer brudet mig imod / at ieg icke skal bedrøffue den HelligAand / de hellige Engle och mine Jessu Christne / om ieg forfølger min medtienere / Oc at ieg maatte vndgaa den pine oc straff / sō du haffuer beredt til alle hetzniggirrige / och det ved din kære Søn vor Herre Jesum Christum Amen.

Nu vel / vilt du sige / Jeg vil giffue hannem til / oc huercken gøre hannem ont eller gaat / vden ieg kand skinde effter / naar hans Vogen helder noget / Thi det vil dog nagge mig och gøre mig ont / saa tit som ieg seer hannem / eller tencker der paa. Jeg kand icke saa slet giffue det aff mit hierte / Thi mit liff vaar i fare / min ære vaar i veyskaalen oc al min velferd vaar noget nær borte. Suar Mod denne suare fristelse kant du tdeligе læse denne effterfølgendis Søn som er en al-

 minde-

mindelig Bøn mod alle fristelser/som kom-
me it Mennisꝭe paa/naar hand haffuer an-
grit oc ruit sine Synder / och er kommen til
nogen rolighed paa sin Samuittigheds veg-
ne.

O Almectige Gud och Barmhiertige
Fader/nu kommer Satan igen til mig/met
siu andre Aander/ verre end hand vaar selff
til forne/oc vil atter vere om borde met mig
oc henger mig hart pau halsen / met ny fri-
telser/til N. oc N. Synd/ oc vil kōme mig
i fald paa ny igen. Mit Kød och blod be-
gynder at fulne oc lade drage / ja at effter-
følge Dieffuelen / som it Nød til slagterbo-
den/ och kand nu inted andet tencke end det
samme/lige som du icke skulde vere til stede
eller vide noget der aff. Louen holder vnder
Høyen/offuer en side fra mine øyen/lige som
der vaare ingen formaledidelse til. Satan
hutsmer met sin hale/ och egger mig fast til
Synden igen. Oc den syndelige lyst er alle
rede rod fest i mit Hierte igen som til forne /
saa at

saa ath ieg bier eckon effter Aarsage / effter tid oc sted/at fuldkomme samme synd/ Dã-tycken er giort. Jeg arme Flue er falden i garnit/den Ederkoppe sider op i vraaen/oc vil ruse til och sue Blodet aff mig och tage liffuit aff mig.

O mig arme wsle Stackarl oc Stympere/Gaar ieg nu lenger frem/ da forkaster teg atter igen aldelis/ din Faderlig hiertens vilie oc venskab/Ja der hoss ocsaa min Salighed/oc en god Samuittighed oc rolighed som ieg vaar nu kommen til.

Nu faar Dieffuelen mact at klage mig an paa ny igen. Nu faar Louen sin krafft igen/at straffe oc formaledide mig/ Nu faar ocsaa mit Hierte oc min Aand/ som ieg klager dette met faar dig/ aarsage til at straffe mig paa ny igen / Nu bliffuer det siste verre end det første / Nu opuecker ieg din vrede offuer mig igen och gør mig selff en stor wbaadelig skade/baade til Liff oc Sial / Ja

 en stor

en skor affdragt det hoff/aff min Næring oc Biering/som vil gaa til bage for mig/oc formindskis baade pendinge oc andet gaat/som du vndsetter mig met / naar ieg kand tage mig vare/at ieg icke falder i fristelser igē. Alle de gode steder aff den Hellige Scrifft som ieg skulde nu bruge/ at affuerie saadant anfald met/de ere mig saa fremmede faare/lige som ieg haffde aldri last eller hørt dem/Saa forblindis ieg til met.

O Fader det vaar icke saa talet mellem dig oc mig arme Synder/nu der ieg fick Syndernis forladelse / oc din Søns Jesu Christi legeme oc blod til en stadfestelse der paa/da bad ieg dig/oc da loffuede du at staa met mig/at ieg skulde icke falde i Synd igen Hui lader du mig nu løff? Hui slipper du haanden aff mig? Er icke din Høyre haand sterck nock/at holde mig til bage? Est ey du min Hiurde? Er ieg ey dit arme Faar/her er

Ulffuen til

til stede / oc slaber bort met mig. O Fader Fader / Hielp hielp nu / for vor Herris Jesu Christi hellige pinis och døds verd skyld / drag mig til bage til dig igen / Nock er her syndet / ia alt for meget / Nock er her laagerit oc kellit met mit Kød oc blod / Faa mig andet at tēcke / tale oc gøre / Borttag al aarsage fra mig tid oc sted til min onde forsat / oc viiss Dieffuelen sin vey fra mig / met de ord / som din kare Søn visde hannem bort met / vige bort du Satan etc. Och lad du Fader / dine hellige Engle komme och tiene mig trint omkring / Lad mig icke bedrøffue den Hellig Aand / eller driffue hannem fra mig som det er i Veyskaalē. Vnd mig at tencke mig ræt om / huad sate her er paa ferde / oc at her er andet at gøre / end saa lade mig ledsage aff Synden / Døden oc Dieffuelen / hen fra dit Ansict / til den euige pine. Affuerie det for din kare Søns Jesu Christi rosens blod skyld / Da bliffuer ieg ved en god Samuittighed / huor met ieg kand rette-

 lige

lige kalde paa dig / tacke dig / oc gaa frem i mit embede / dig til ære / och min fattige Neste til gode. O hielp / hielp / hielp / kære Fader vdi Jesu naffn / Dig ske ære ved han nem til euig tid; Amen.

DEtte som her er screffuit om fred oc enighed om forligelse och tilgiffuelse mellem broder och broder / mellem Neste oc Neste / bør ingen at vende hen mod øffrigheds straff oc heffn / som det er befalit aff Gud / at heffne effter Louen / och hører denne røst besynderlige til øffuerigheds embede / som saa liuder. Giff mig heffn / ieg vil vederligge / ieg vil straffe / enten selff / eller ved andre / Och det for disse tre sager skyld / først at Retferdighed maa haffue sin gong / Thi det hør til Guds retferdighed, at Misdedere skulle rettis oc borttagis / der sō Barmhiertighed icke kand recke til dem. Der nest ath

de wskyl=

de wskyldige kunde beskermis oc fordagtin-
gis/paa det siste for it exempel skyld/at an-
dre kunde see sig i spegel oc tage sig vare. Oc
Gud vil at øffuerigheden skal icke vere for-
sømmelig i samme sit Embede / Thi hand
vil at tuct oc Fred skulle aluorlige hanthaff-
uis oc beskermis/sō Louen siger/ Du skalt
icke spare en Misdedere / men tage hannem
aff dage/ Ja der faare/ haffuer Gud skicket
Lands Regement oc Herredømme/och hol-
der dem ved mact / och end vnder tiden for-
uandler dem /som Daniel ii. siger. Gud for
uandler Riger/oc skicket dem til veye/ Der
faar er øffuerigheds straff en loulig straff/aff
Gud befalit/offuer Røffuere/Horfolck/Aa-
gerfolck/ Menedere / Voldzmend och andre
saadanne/som bliffue effter Louen faar dom
offueruunde oc dømte/ Der faar siger ieg /
bør ingen at vende det hen til øffuerigheds
straff / som ieg haffuer screffuit i denne lille
Bog om en broderlig forligelse oc tilgiffuelse.
Thi disse tho / som er øffuerigheds embede

oc en

och en Broderlig forladelse och tilgiffuelse, maa mand icke blande til sammen / som den vgudelig Julianus giorde och spaattede det hellige Euangelium /lige som de Steder der forbiude en Christen broder/at heffne sin skade paa sin Nenff Christen der haffuer fortørnet hannem/ skulde kunde forhindre oc fortage øffuerigheds straff oc den menige Lands Fred och Regement/ Och hine Gendøbere haffue ocsaa giffuit saadant faare /men denne Regel skulle fromme Christne beholde/at det hellige Euangelium stycker oc stadfester øffuerigheds embede /oc Lou och Rat i Land oc Rige / som komme offuer ens met vor Skel oc fornufft / som det beuises aff det xiii. Capittel til de Romere.

Der er stor skel imellem Hefkermelse oc Heffngirrighed / Hefkermelse er at fordagtinge den wskyldigis liff / godz oc ære / rettelige oc loulige / vden al begering oc hadskhed til at gøre den anden skade. Men heffngririghed er en hadsk begering i Hiertit oc en Sind

optend

optend til vrede och ath gøre sin neste skade. Det som nogen vil wrettelige tage dit Liff heller Gods fra dig/da er det io retferdigt/ ath du besøger øffuerigheden om hielp och beskermelse/som S. Pouil appelleret til Keyseren. Men her skalt du lade din hadskhed oc Hefnngirrighed vere borte/ at du vilt icke gøre din Neste skade / for hand giorde eller vilde gøre dig skade/ Lider du spaat och spe/ forhaanelse oc skendzord/ da giff vel act paa naar det er behoff at rense dig der faar / och naar det er icke behoff. Thi da er det behoff/ naar det hellige Euangelium bespaattis der offuer heller oc naar der settis saadãt it brendemercke paa dig / som enten forarger den Christen Meninghed/eller gør den almindelig Fred oc endrectighed skade oc affdragt / som den hellige Athanasius lagde sig fra/ baade Troldom oc andet/ som hans vedерpart haffde oplagt om hannem. Vdi saadanne Sager/er beskermelse nødactig/och mand kand alligeuel beholde en god Samuittighed

der hoss/

der hoff / oc end bede for sin vederpart / och ligeuel fordagtinge sin ære / mere for andris end for sin egen skyld.

❧ Men der falde mange andre Skēdz ord / baade vdi druckenskab (disuerre /) oc aff vbesindighed / vonkundighed oc daarlighed / som huercke gøre det hellige Euāgelio skade / heller de Christne forargelse / heller den mennige Fred oc rolighed nogen forhindrelse / dem kand mand sla igennem den store Sold / Thi det er icke behoff at ligge sig saadant fra / fordi der vil voxe mere ont vd aff / saa at Land oc Rige kand forstyrres der offuer / Saadan fare bør en Christen ath forstaa oc offuerueye oc stille sin vredactighed oc heffngirrighed der faare oc dricke nogen wret vdi sig / for den almindelig fred och rolighedz skyld / oc icke kiffue oc trette / for det / som hand kand vel giffue til for Gudz skyld / Thi det er Gud teckeligt oc behageligt / som Jesus Syrach siger / Capite / xxviii. Den som holder sig aff kiff oc trete hand

hand formindsker oc affliger Synderne. Ingē
bør helder at tage aarsag her aff/ til at for-
tørne sin Neste. Thi at de sō dette ville gerne
gøre/ falle snart i øffrigheds Suerd oc straff/
om deris Neste vil end gerne giffue de til.

❧ Her vilde ieg at alle Sogneprestere
Huer saa langt i det mindste som hans Sie-
le sorrig recker/ vilde vere de rette Pacifici
Matth. v. oc vere om borde met hine Heffu-
girrige/ æregirrige oc Hoffmodige Hierter/
som tage lidet oc gøre meget vdaff/ oc at de
vilde hart holde dem/ den fattige Gud oc den
fattige Christum faare/ som de saa ringe ac-
te oc saa høylige foracte/ ath de maatte end
bliffue bønhørde met dē/ ydermere end nogē
deris kødelig ven/ it armt dødeligt Mēniske.
Gud kand end ocsaa ihuor arm de holde hā-
nē at vere/ baade veye ved dē/ oc end true dē
saa at det suier effter/ oc gør væ paa det siste
Thi hād kād sla baade Liff oc Siel ned i Helue-
de. Matth. v. Fredsēes Gud vnde oss fredsōmeli-
ge at leffue mz huer andre/ vdi vor Herre Jesu
Christo amen.

Prentet i Københaffn.

Vbi bonum: ibi patria

Der som ett menniskes liff er
ath leffue, der er hans
forderne land

Naar en qvinde oc ... fijrig
i kierlighed, saa kand de icke
stille hende, uden vand stode

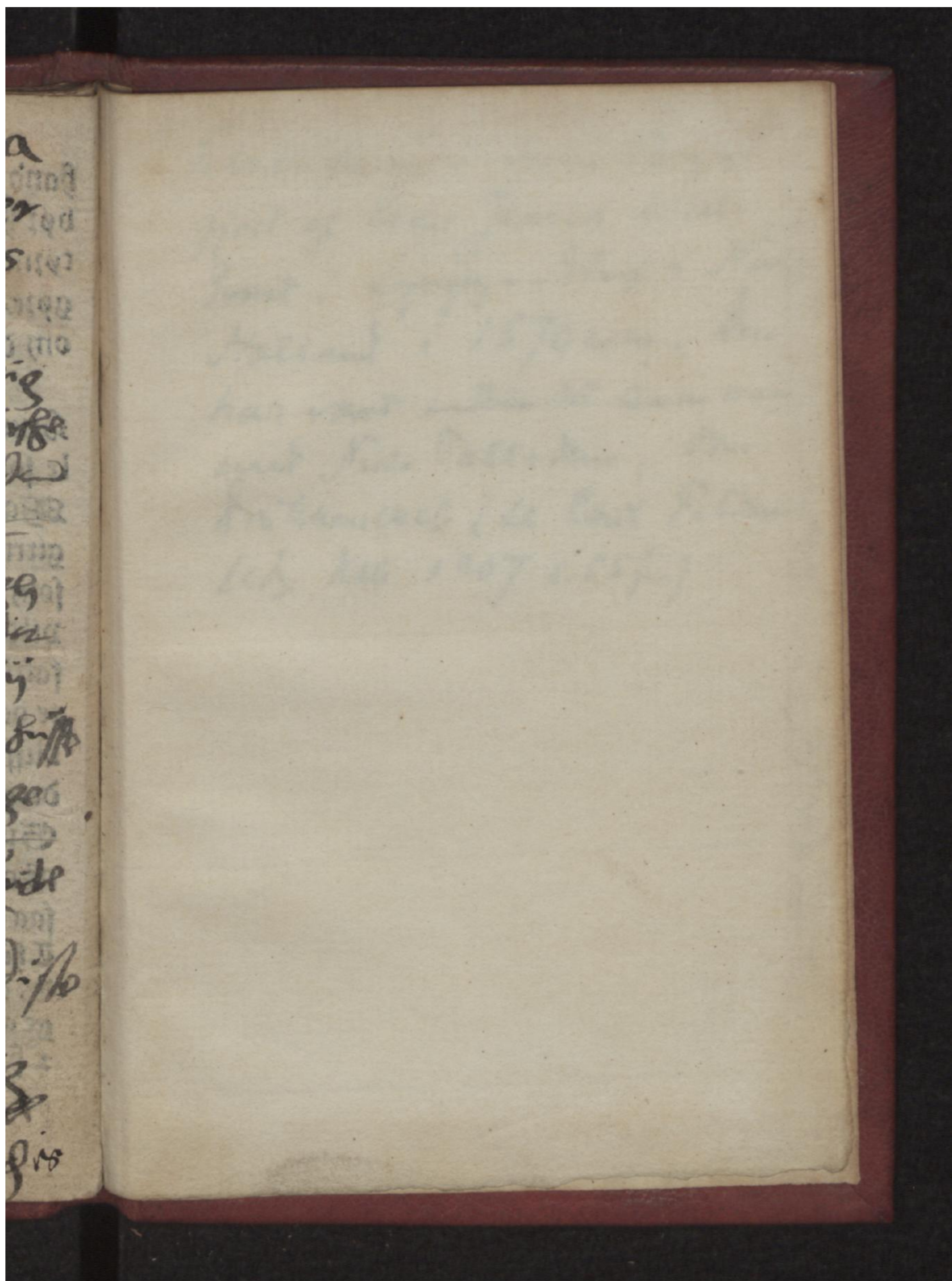
Sapientes dicunt

At kiskhed haffuer sin waningh
helst i fattigis husse, di lader
dem nöije mz sine husse, ... hij
kiskhz ... icke at ligge om store husse

Ingen stor kierlighz kand lenge
[illegible]

Du forsmaa at werte en quinde
med sin wille. Som ett
hiulden en haa loppen ij ... lo
folkkind:

2 En qvinde er ett wtemelig
dijur, der kand mz Bettzel
eller nogen hegelsse igen holdis

Tilskrifterne i denne Bog er
gjort af Peder Jensen Wid,
Præst i Lyngby-Alsø i Nørre
Halland i 1570erne. Den
har været indbundet sammen
med Niels Palladius, Om
Drukkenskab. (Se Carl Petersens
udg. Kbh. 1907 s. 55f.)

